

สถานการณ์การส่งเสริมสุขภาพช่องปากมารดาและเด็กปฐมวัย ของเขตสุขภาพ

Input

- การสนับสนุนวิชาการ (ข้อมูล ความรู้ ทักษะ) ผ่านการประชุมชี้แจง ประชุมเชิงปฏิบัติการ/อบรม และสนับสนุน สื่อความรู้ (hard copy –คู่มือ แนวทาง/โปสเตอร์ soft copy-electronic file)
- การสนับสนุนงบประมาณ ผ่านการดำเนินงาน cluster

สถานการณ์และมาตรการในหญิงตั้งครรภ์

สุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์

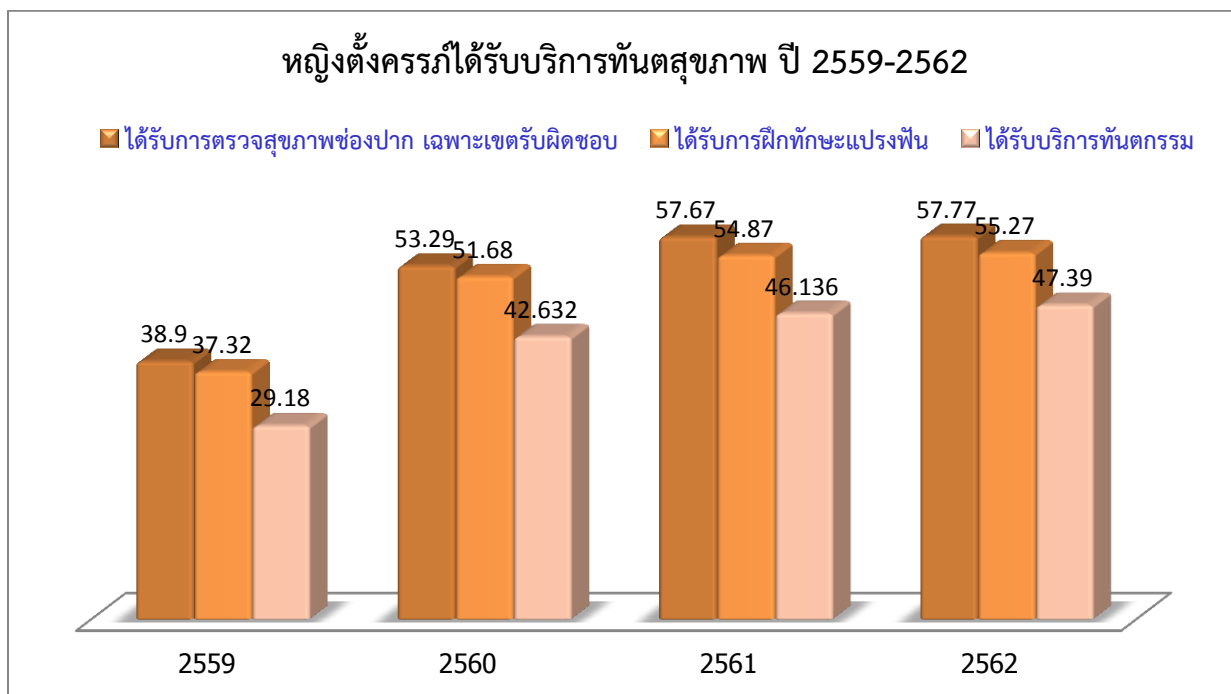
ฟันผุ	ร้อยละ 90.3
ค่าเฉลี่ยฟันผุถอนอุด	6.37 ซี่/คน
จำเป็นต้องได้รับการขูดหินน้ำลาย	ร้อยละ 91.8
มีพฤติกรรมแปรงฟันตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปต่อวัน	ร้อยละ 88.2
ใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์	ร้อยละ 71.1
ใช้ไหมขัดฟัน	ร้อยละ 4.3
ฟันผุ	ร้อยละ 90.3
ค่าเฉลี่ยฟันผุถอนอุด	6.37 ซี่/คน
จำเป็นต้องได้รับการขูดหินน้ำลาย	ร้อยละ 91.8
มีพฤติกรรมแปรงฟันตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปต่อวัน	ร้อยละ 88.2
ใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์	ร้อยละ 71.1
ใช้ไหมขัดฟัน	ร้อยละ 4.3

รายงานวิจัยสำนักทันตสาธารณสุข¹ ผลการตรวจสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์ (จินทนา อึ้งชูศักดิ์ และคณะ สภาวะช่องปากของหญิงตั้งครรภ์และผลของการได้รับบริการต่อสภาวะปริทันต์และอุบัติการณ์ของการคลอดก่อนกำหนดและทารกน้ำหนักแรกเกิดน้อย) พบว่าหญิงตั้งครรภ์ มีฟันร้อยละ 90.3 ค่าเฉลี่ยฟันผุถอนอุด 6.37 ซี่/คน จำเป็นต้องรับการขูดหินน้ำลาย ร้อยละ 91.8

¹ จินทนา อึ้งชูศักดิ์ และคณะ สภาวะช่องปากของหญิงตั้งครรภ์และผลของการได้รับบริการต่อสภาวะปริทันต์และอุบัติการณ์ของการคลอดก่อนกำหนดและทารกน้ำหนักแรกเกิดน้อย

ความสำคัญของสุขภาพช่องปากมารดา

สุขภาพช่องปากของมารดามีผลต่อตัวมารดาเอง และมีผลต่อสุขภาพเด็ก โดยพบว่า เด็กที่มารดามีสุขภาพช่องปากแย่ (poor oral health) มีปัญหาสุขภาพช่องปากมากกว่าเด็กที่มารดาสุขภาพช่องปากดี ถึง 5 เท่า (A policy Brief : Access to oral health care during the perinatal period)²

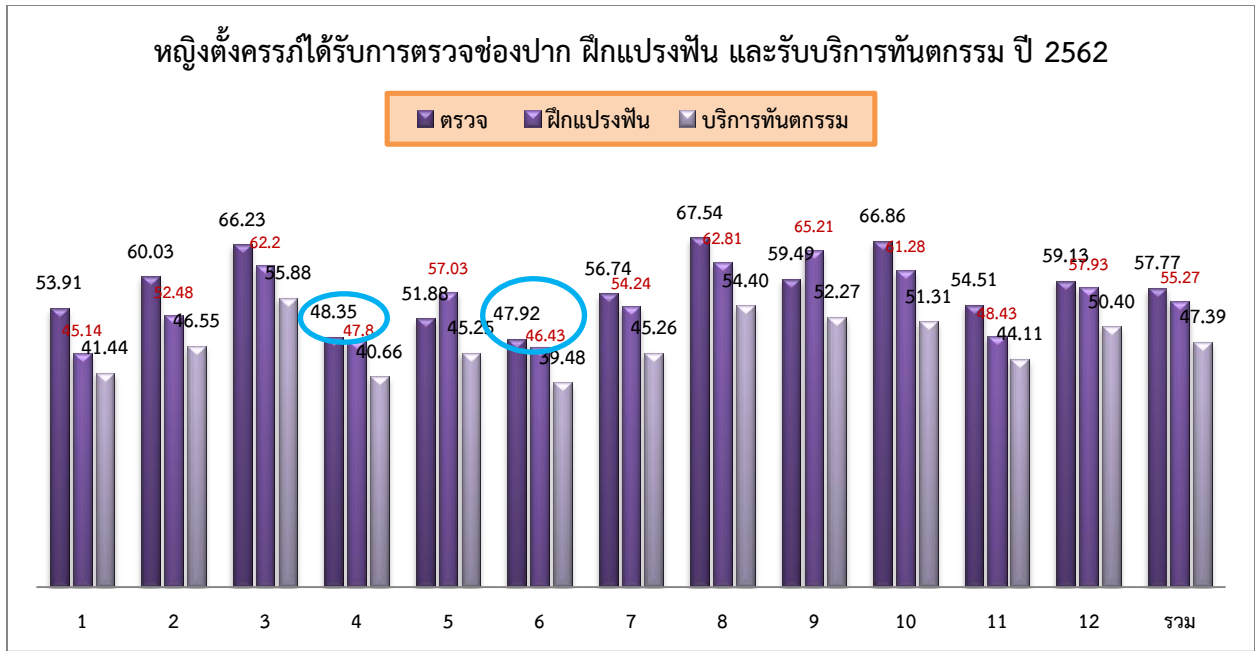
แหล่งข้อมูล

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=kpi/kpi_dent.php&cat_id=db30e434e30565c12fbac44958e338d5&id=dc5463af059cd3e6c55613fc418ce36e ณ วันที่ 4 ก.ค.2562

ข้อมูลปี 2562 (HDC) หญิงตั้งครรภ์ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากร้อยละ 57.77 ได้รับการฟีกทักษะแปรงฟัน ร้อยละ 55.26 และได้รับการทันตกรรม ร้อยละ 47.39 โดยเขตสุขภาพที่ 4, 6 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการตรวจฟัน และฟีกทักษะแปรงฟัน น้อยกว่าร้อยละ 50

² Download from

https://www.google.com/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEWjfu7fH_LnfAhUHcCskHSNJCS4QFJAAegQIChAC&url=https%3A%2F%2Fwww.mchoralhealth.org%2FPDFS%2FPerinatalBrief.pdf&usq=AQvVaw021xAwZHuwf5BrlP2Znmvi

มาตรการ “ตรวจ ฝึกทักษะ ความรู้ บริการ”

- หญิงตั้งครรภ์ทุกคน (ฝากครรภ์ในสถานบริการรัฐและเอกชน) ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก โดยทันตบุคลากร อย่างน้อย 1 ครั้ง ⇒ เพื่อทราบสถานะช่องปากตนเอง
- หญิงตั้งครรภ์ได้รับการฝึกทักษะแปรงฟันแบบลงมือปฏิบัติ การใช้ไหมขัดฟัน และย้อมสีฟัน
- หญิงตั้งครรภ์ได้รับบริการทันตกรรมตามความจำเป็นในช่วงอายุครรภ์ 4-6 เดือน (มีความปลอดภัยสามารถทำฟันได้ทุกช่วงเดือน)

*** รมรณรงค์ ให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคน มารับบริการตรวจสุขภาพช่องปาก *****

บูรณาการงานส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ผ่าน

- มาตรฐาน ANC คุณภาพ -หลักสูตรโรงเรียนพ่อแม่
- มหัศจรรย์ 1000 วันแรกของชีวิต
- นำร่องโครงการพัฒนาระบบคัดกรองสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์ในคลินิก ANC คุณภาพ

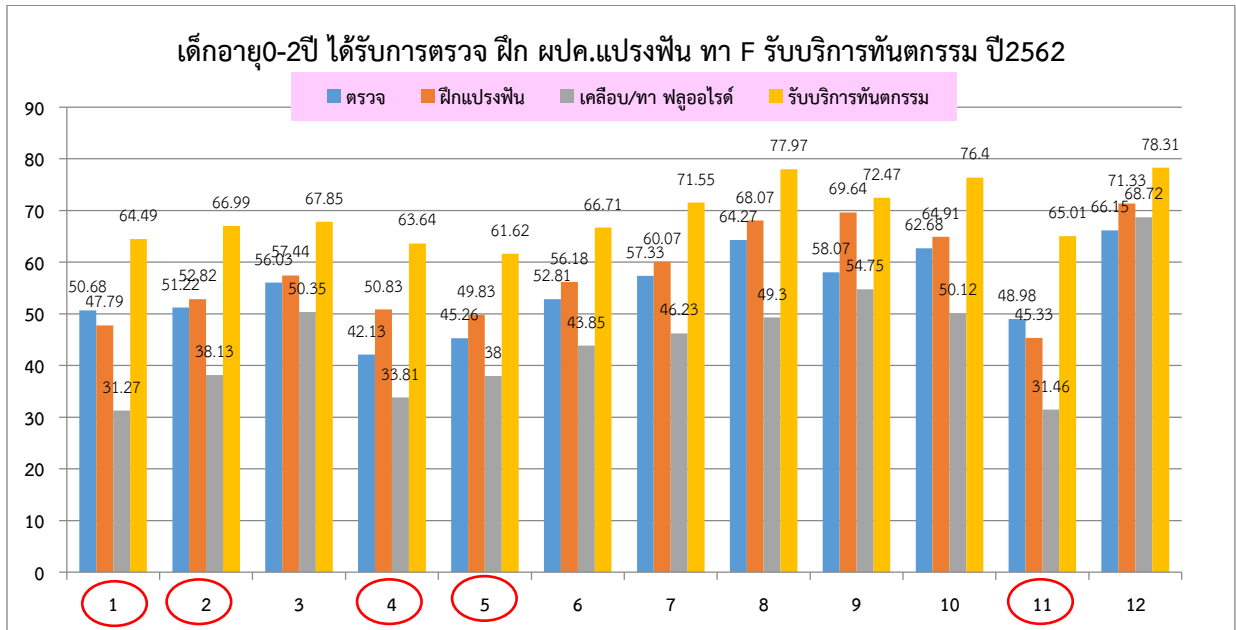
สถานการณ์ และมาตรการเด็กปฐมวัย

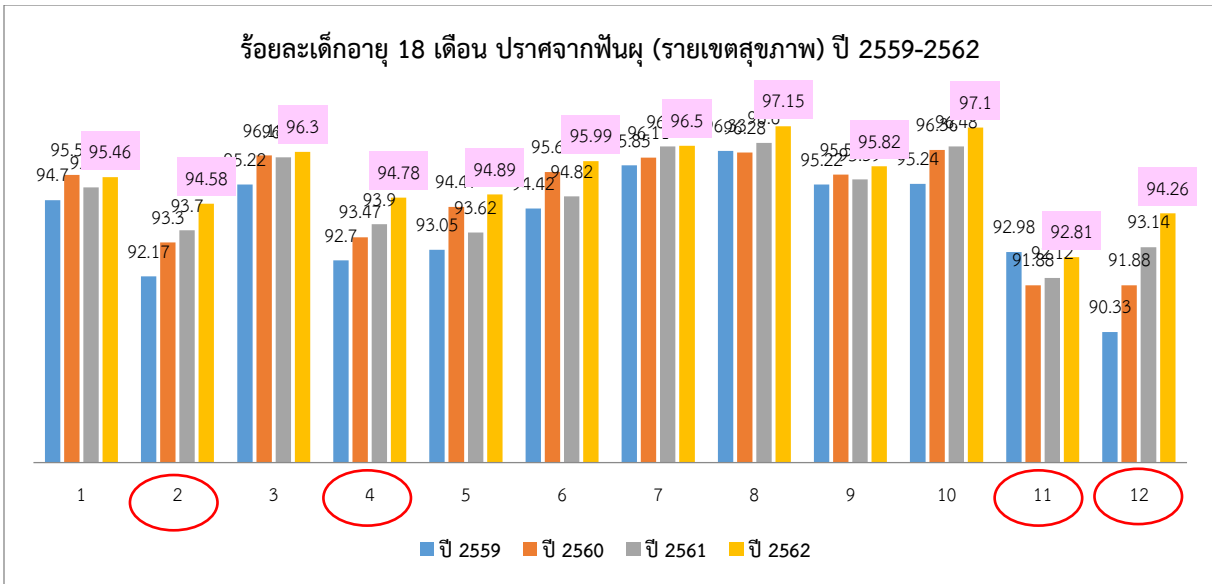
1.เด็กปฐมวัย (เด็ก 0-2 ปี)

1.1 การส่งเสริมสุขภาพช่องปาก เด็กอายุ 0-2 ปี และสถานะช่องปาก เด็กอายุ 18 เดือน

เด็กอายุ 0-2 ปี จะพบทันตบุคลากรครั้งแรกในวันที่มารับวัคซีน ตั้งแต่อายุ 9 เดือน ทันตบุคลากรและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จะประเมินความเสี่ยงฟันผุ (ในสมุดสุขภาพสีชมพู) –ตรวจสุขภาพช่องปาก –ให้ความรู้และฝึกทักษะการแปรงฟันเด็กให้กับผู้ปกครองที่พาเด็กมา จากข้อมูลปี 2562 (HDC) เด็กอายุ 0-2 ปีประมาณ ร้อยละ 55.76 ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก และร้อยละ 59.22 ผู้ปกครองที่พามาได้รับการฝึกทักษะแปรงฟันแบบลงมือปฏิบัติ ร้อยละ 46.05 ได้รับการทาฟลูออไรด์วาร์นิช และร้อยละ 70.32 ได้รับการบริการทันตกรรม โดยเขตสุขภาพที่1(เชียงใหม่) , 2(พิษณุโลก) ,4(สระบุรี) ,5(ราชบุรี) และเขต11(นครศรีธรรมราช) เด็กได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก และผู้ปกครองได้รับการฝึกแปรงฟันเด็ก น้อยกว่าร้อยละ 55

ข้อมูล HDC 4 ปี (2559-2562) เด็กอายุ 18 เดือนปราศจากฟันผุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 94.82 โดยเขตสุขภาพที่ 2, 4, 11 และ 12 เด็กอายุ 18 เดือนปราศจากฟันผุ น้อยกว่า ร้อยละ 94

แหล่งข้อมูล

https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/page.php?cat_id=db30e434e30565c12fbac44958e338d5

1.2 การสำรวจการดูแลสุขภาพช่องปากและพฤติกรรมการบริโภคที่เสี่ยงต่อการเกิดฟันผุ

กลุ่มตัวอย่างอายุเฉลี่ย 16 ± 6 เดือน ทั้งหมด 276 คน ในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี สระบุรี บุรีรัมย์ ลำปาง และภูเก็ต ผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์พบว่าผู้ดูแลหลักส่วนใหญ่คือ ปู่ย่าตายาย 136 คน (ร้อยละ 49.2) มารดา 123 คน (ร้อยละ 44.6) บิดา 17 คน (ร้อยละ 6.2)

การมีสุขภาพช่องปากที่ดีเริ่มต้นตั้งแต่การแปรงฟันน้ำนมตั้งแต่ซี่แรกด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง จากการสำรวจนี้ (ตารางที่ 1) พบว่า ร้อยละ 8 ไม่เคยแปรงฟันมาก่อน แปรงฟันวันละ 1 ครั้ง ร้อยละ 31.5 และแปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้งตามคำแนะนำเพียงร้อยละ 60.5 ผลการสำรวจสุขภาพช่องปากพบว่ามีเพียงร้อยละ 60.5 ที่แปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง แปรง 1 ครั้งต่อวัน ร้อยละ 31.5 และไม่เคยแปรงฟัน ร้อยละ 8.0 การใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์พบเพียงร้อยละ 77.5 และมีเพียงร้อยละ 25.7 ที่ใช้ปริมาณยาสีฟันตามคำแนะนำคือพอเปียก ภายหลังจากการแปรงฟันมีผู้ดูแลร้อยละ 70.3 ที่ดูความสะอาดภายหลังจากการแปรงฟัน

ตารางแสดงผลการสำรวจข้อมูลการดูแลสุขภาพช่องปาก

	จำนวน	ร้อยละ
การแปรงฟัน		
ไม่เคยแปรงฟัน	22	8.0
1 ครั้งต่อวัน	87	31.5
2 ครั้งต่อวัน	167	60.5
ยาสีฟันที่เด็กใช้		
ไม่เคยใช้ยาสีฟัน	50	18.1
ยาสีฟันสมุนไพร	1	0.4
ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์	214	77.5
อื่นๆ	11	4.0
ปริมาณยาสีฟันที่ใช้		
ไม่เคยใช้ยาสีฟัน	50	18.1
พอเปียก	71	25.7
เมล็ดข้าวโพด	148	53.6
ตามความยาวแปรง	7	2.5
การตรวจความสะอาด		
ไม่เคยตรวจ	82	29.7
ใช้ตาเปล่า	160	58.0
อุปกรณ์	34	12.3

จากการสำรวจพฤติกรรมมารับประทานอาหาร (ตารางที่ 2) พบว่า กลุ่มตัวอย่างดูดนมจากขวดมากที่สุด ร้อยละ 55.4 มีเพียงร้อยละ 26 เท่านั้นที่สามารถดูดนมจากกล่องโดยใช้หลอดดูดหรือตีมนมจากแก้วได้ ทั้งนี้เด็กควรเลิกการดูดนมจากขวดเมื่ออายุประมาณ 12-18 เดือน และเริ่มฝึกการกินนมจากแก้วเมื่อเด็กสามารถนั่งเองได้มั่นคงหรือประมาณ 6 เดือน แต่มีเพียงร้อยละ 6.5 ในกลุ่มตัวอย่างนี้เท่านั้นที่สามารถตีมนมจากแก้วได้ ดังนั้นบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรแนะนำให้ผู้ปกครองหัดลูกตีมนมจากแก้วในเวลาที่เหมาะสม เพื่อลดการดูดนมจากขวด และสามารถเลิกนมขวดในเวลาที่เหมาะสมได้

จากวิถีชีวิตที่เริ่มเปลี่ยนไป มารดาออกไปทำงานมากขึ้น วิธีการให้นมแม่จากเต้าเพียงอย่างเดียวจึงพบได้น้อย จากการศึกษาที่พบเด็กที่ดูดนมแม่จากเต้าเพียงอย่างเดียวมีเพียงร้อยละ 8.3 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 22.5 จะดูดนมแม่ทั้งจากเต้าและจากขวด จากการศึกษาพบว่า การดูดนมแม่จากเต้ามากกว่า 7 ครั้งต่อวันทำให้เสี่ยงต่อการเกิดฟันผุ จากการสำรวจมีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่ดูดนมแม่มากกว่า 7 ครั้งต่อวัน และส่วนใหญ่ร้อยละ 21.7 ดูดนมแม่จากเต้า 1-2 ครั้งต่อวัน

การใช้ขวดนมผิดวิธีเป็นหนึ่งในสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุในเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะพฤติกรรมการดูดนมขวดได้บ่อยตามที่ต้องการ (on-demand) หรือหลับคาขวดนม จากการสำรวจพบว่าเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 87.3 ยังคงใช้นมจากขวดอยู่ถึงแม้จะอายุมากกว่าเกณฑ์ที่ให้เลิกนมขวดแล้ว การรับประทานอาหารว่าง ขนมระหว่างมื้อมากกว่า 2 ครั้ง ต่อวัน ทำให้มีความเสี่ยงในการเกิดฟันผุสูงขึ้น จากการสำรวจนี้พบร้อยละ 12.3 และการทานขนมกรุบกรอบ ลูกอม ช็อคโกแลต น้ำหวาน นมหวาน หรือนมเปรี้ยว มากกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์ประมาณร้อยละ 18.4

ตารางแสดงผลการสำรวจพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพช่องปาก

พฤติการณ์รับประทานอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
วิธีที่ใช้ดื่มนม*		
ดูดนมแม่จากเต้า	75	18.7
ดูดนมขวด	222	55.4
นมจากกล่องโดยใช้หลอดดูด	78	19.5
ดื่มนมจากแก้ว	26	6.5
นมแม่		
ไม่เคยกินนมแม่	46	16.7
นมแม่จากเต้า	23	8.3
นมแม่จากขวด	41	14.9
นมแม่จากเต้าและจากขวด	62	22.5
เลิกนมแม่แล้ว	104	37.7
ความถี่ในการดูดนมแม่จากเต้า		
ไม่กินจากเต้า หรือไม่เคยกินนมแม่	184	66.7
1 - 2 ครั้ง	60	21.7
3 - 4 ครั้ง	17	6.2
5 - 6 ครั้ง	4	1.4
มากกว่า 7	11	4.0
นมขวด		
ไม่กินจากขวด	22	8.0
ดูดขวด	241	87.3
เลิกขวดแล้ว	13	4.7
ของเหลวที่บรรจุในขวดนม*		
ไม่กินนมขวด	19	4.2
นมแม่	97	21.5
นมจืด	143	31.7
นมผง นมหวาน นมเปรี้ยว	166	36.8
น้ำผลไม้ น้ำหวาน น้ำอัดลม	26	5.8

ความถี่ที่ดูดขวดนม		
ไม่เคยดูดนมขวด	52	18.8
1-2 ครั้ง	120	43.5
3-4 ครั้ง	63	22.8
5-6 ครั้ง	25	9.1
มากกว่า 7	16	5.8
อาหารว่าง ขนม และเครื่องดื่มรสหวาน		
ความถี่ในการกินระหว่างมื้อ		
ไม่กินขนมหวาน	85	30.8
1-2 ครั้งต่อวัน	155	56.2
3-4 ครั้งต่อวัน	26	9.4
5 ครั้งต่อวัน	8	2.9
กินเฉพาะในมื้ออาหาร	2	0.7
ขนมกรุบกรอบ ลูกอม ซ็อกโกแลต น้ำหวาน นมหวาน หรือนมเปรี้ยว		
ไม่เคยกินขนมดังกล่าว	75	27.2
น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์	150	54.3
4-6 ครั้งต่อสัปดาห์	36	13.0
7-9 ครั้งต่อสัปดาห์	10	3.6
10 ครั้งหรือมากกว่า	5	1.8

*multiple response

อายุที่เริ่มอาหารเสริมเฉลี่ย 5 ± 4 เดือน โดยปกติเด็กทารกควรเริ่มอาหารเสริมที่อายุประมาณ 6 เดือน จากการศึกษาพบร้อยละ 43.1 ที่เริ่มอาหารเสริมหลังจากอายุ 6 เดือน เป็นที่น่าสนใจว่ามีการเติมน้ำตาลในอาหารเสริมให้เด็กทารกถึง ร้อยละ 22.3 และรับประทานอาหารเสริมสำเร็จรูป ร้อยละ 12.4

ตารางแสดงผลการสำรวจการรับประทานอาหารเสริม

การสำรวจการรับประทานอาหารเสริม	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทอาหารเสริม*		
ปรุงเอง ไม่เติมน้ำตาล	181	65.6
ปรุงเอง เติมน้ำตาล	61	22.1
อาหารเสริมสำเร็จรูป	34	12.3
รวม	276	100.0

* multiple response

มาตรการใน WCC

1. ฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาฟันผุในเด็ก (1.1 ตรวจช่องปากและประเมินความเสี่ยงต่อฟันผุโดยทันตบุคลากร และผู้ปกครอง 1.2 ทาฟลูออไรด์วาร์นิช ในเด็กกลุ่มเสี่ยง 1.3 อุดฟัน ในเด็กที่ฟันผุเป็นรู)
2. สร้างเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก (2.1 แปรงฟันให้เด็กด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ วันละ 2 ครั้ง 2.2 กินอาหารที่มีประโยชน์ไม่ทำให้ฟันผุ)

บริการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในคลินิก

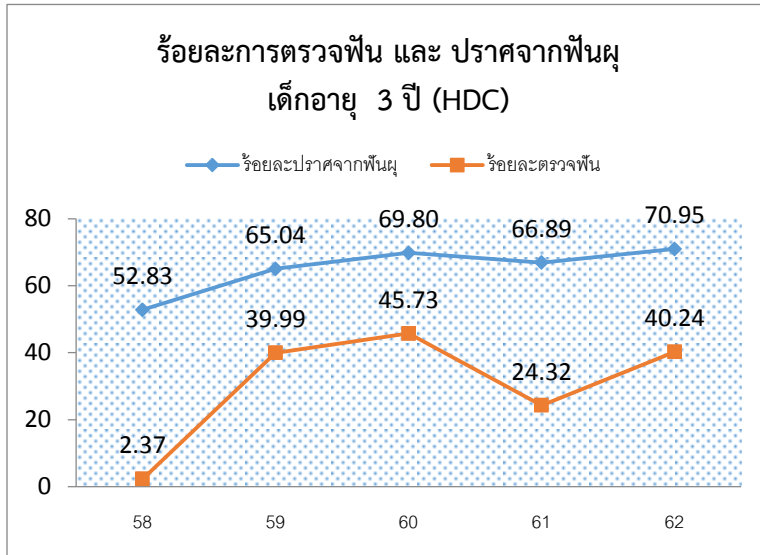
เด็ก	ผู้ปกครอง
<p>->ได้รับการตรวจช่องปาก เพื่อประเมินความเสี่ยงต่อฟันผุ (ได้แก่ มีคราบจุลินทรีย์ ฟันผุระยะแรกเป็นรอยขาวขุ่น ฟันผุเป็นรู พฤติกรรมบริโภคไม่เหมาะสม) เมื่ออายุ 6 9 12 18 24 30 และ 36 เดือน หรือทุก 6 เดือน</p> <p>->เด็กที่มีความเสี่ยงต่อฟันผุ ได้รับการทาฟลูออไรด์วาร์นิชป้องกันฟันผุ และเด็กที่มีฟันผุเป็นรู ได้รับการส่งรักษาต่อโดยทันตบุคลากร</p>	<p>->ได้รับคำแนะนำเรื่อง การดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก และพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสม</p> <p>->ได้รับการฝึกทักษะแปรงเด็กแบบลงมือปฏิบัติ การตรวจฟันเด็กด้วยตนเอง</p> <p>->แปรงฟันให้เด็กด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง</p> <p>->ตรวจฟันเด็กเดือนละครั้ง และพามาตามนัดทุกครั้ง ถ้าพบฟันผุระยะแรก ควรแจ้งทันตบุคลากรเพื่อทาฟลูออไรด์วาร์นิช</p>

บูรณาการงานส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ผ่าน -เนื้อหาใน คู่มือโรงเรียนพ่อแม่ /-การจัดทำหลักสูตรและคู่มือวิทยากรนักรส่งเสริมพัฒนาการเด็กระดับเขต

สนับสนุน ผ่านงบจัดสรร (cluster มารดาและเด็กปฐมวัย) -มีสื่อสอนแปรงฟัน (ตุ๊กตา) ที่ คอ. และ หรือ สสจ. -มีการพัฒนาทักษะการแปรงฟันเด็กแบบลงมือปฏิบัติ (ผดต. อสม. จนท.สาธารณสุข)

2.เด็กปฐมวัย (3-5 ปี)

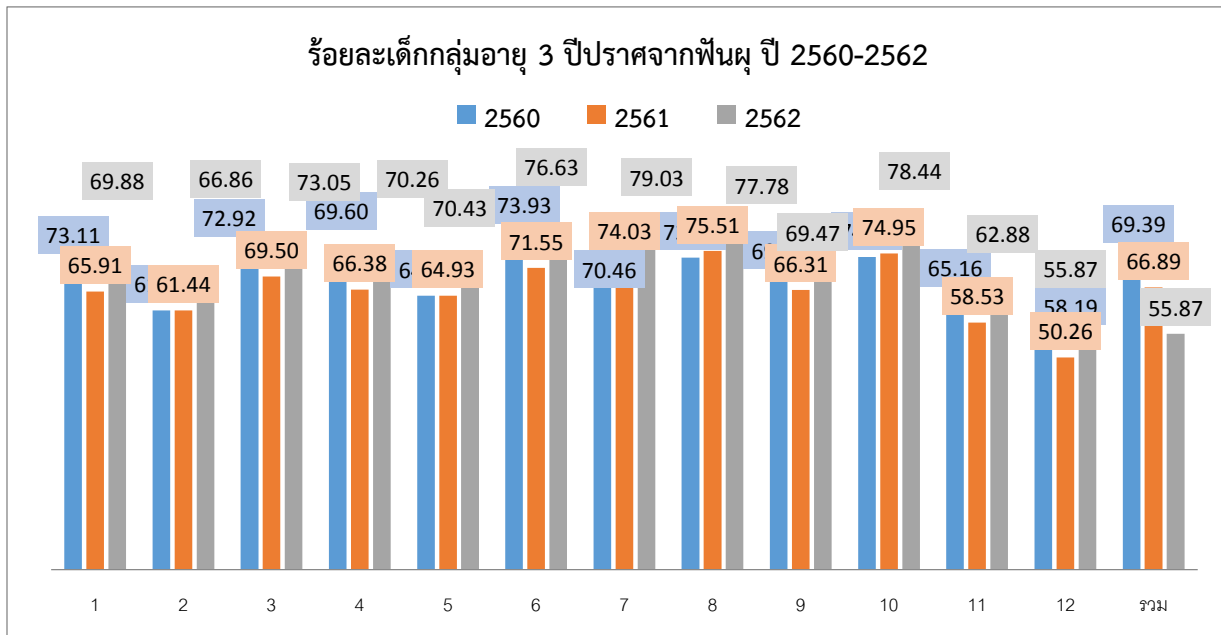
2.1 ความครอบคลุมการตรวจ กับภาวะปราศจากฟันผุ ของเด็กอายุ 3 ปี

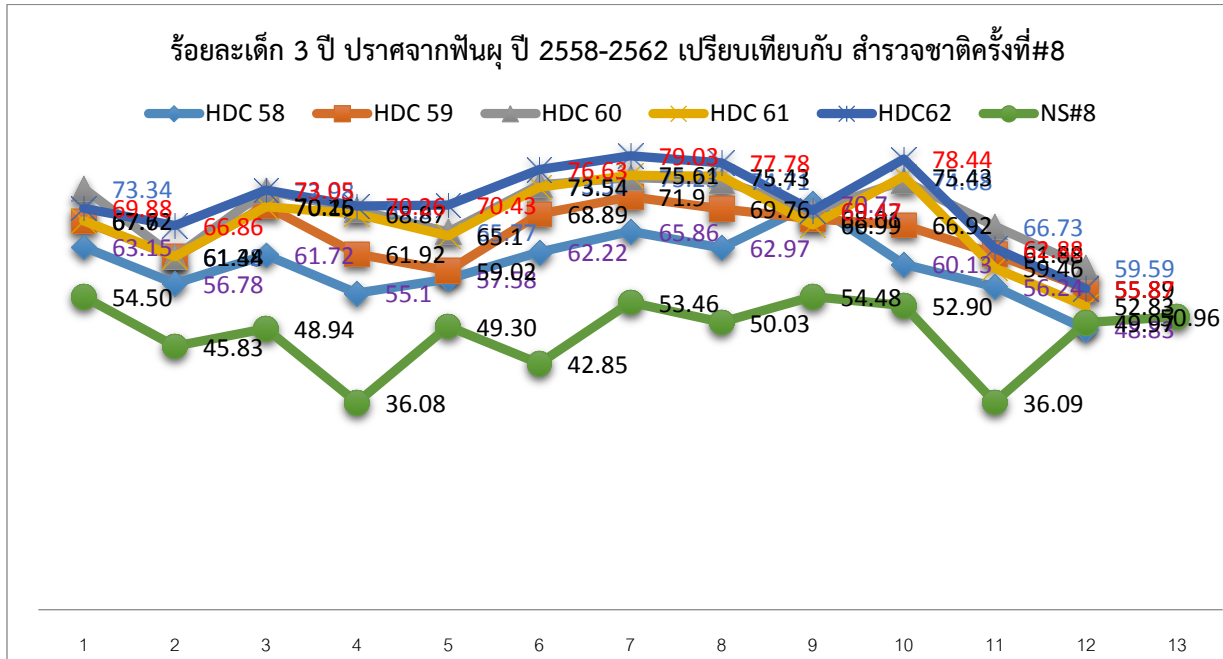
จากข้อมูล 5 ปี (2558-2562) ความครอบคลุม การตรวจช่องปากเด็ก เทียบกับจำนวนเด็กอายุ 3 ปี (ข้อมูลเด็กเกิดมีชีพ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) พบว่า เด็กอายุ 3 ปี ได้รับการตรวจช่องปากครอบคลุม น้อยกว่า ร้อยละ 50 และจากข้อมูล HDC เด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ ประมาณร้อยละ 67 (ซึ่ง ค่าเฉลี่ยปราศจากฟันผุระดับประเทศ จากการสำรวจสถานะทันตสุขภาพระดับประเทศ ครั้งที่ 8 (2560) เท่ากับ ร้อยละ 47.1

โอกาสพัฒนา คือ การปรับปรุงคุณภาพข้อมูล ใน HDC ให้มีความครอบคลุมการตรวจเด็กอายุ 3 ปี เพิ่มขึ้น โดย monitor ความครอบคลุม และผลลัพธ์ได้ในระดับเขตสุขภาพ

2.2 สภาวะปราศจากฟันผุของเด็กอายุ 3 ปี ระดับเขตสุขภาพ

เมื่อเปรียบเทียบผลสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศครั้งที่ 8 พบว่า ข้อมูล HDC มีค่าร้อยละ เด็กอายุ 3 ปีปราศจากฟันผุ สูงกว่าผลการสำรวจระดับประเทศในทุกเขตสุขภาพ (ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ เท่ากับ ร้อยละ 47.1) โดยเขตสุขภาพที่ 4, 6, 11 เด็กอายุ 3 ปีปราศจากฟันผุน้อยกว่าร้อยละ 45

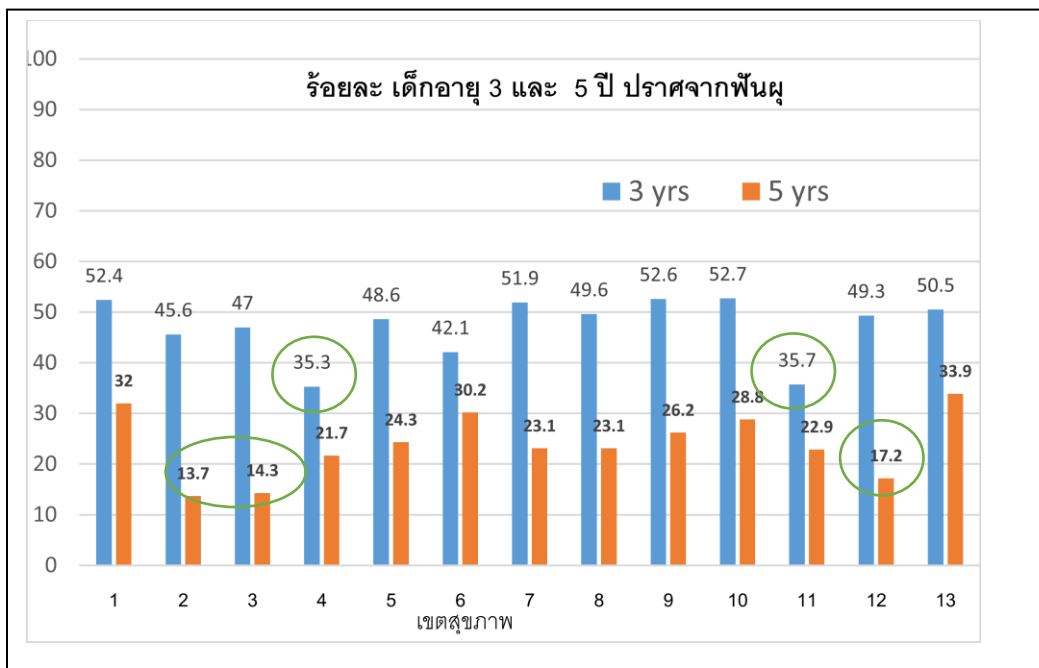
แหล่งข้อมูล
http://dental2.anamai.moph.go.th/ewtadmin/ewt/dental/ewt_dl_link.php?nid=2424&filename=stat

2.3 สภาวะปราศจากฟันผุของเด็กอายุ 5 ปี ระดับประเทศ (รายเขตสุขภาพ)

ข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศครั้งที่ 8 เด็กอายุ 3 ปี 5 ปีปราศจากฟันผุร้อยละ 47.1 และ 24.4 ตามลำดับ โดยเขตสุขภาพที่ 4 ,11 เด็กอายุ 3 ปีปราศจากฟันผุ น้อยกว่าร้อยละ 40 และเขตสุขภาพที่ 2, 3, 12 เด็กอายุ 5 ปีปราศจากฟันผุ น้อยกว่าร้อยละ 20

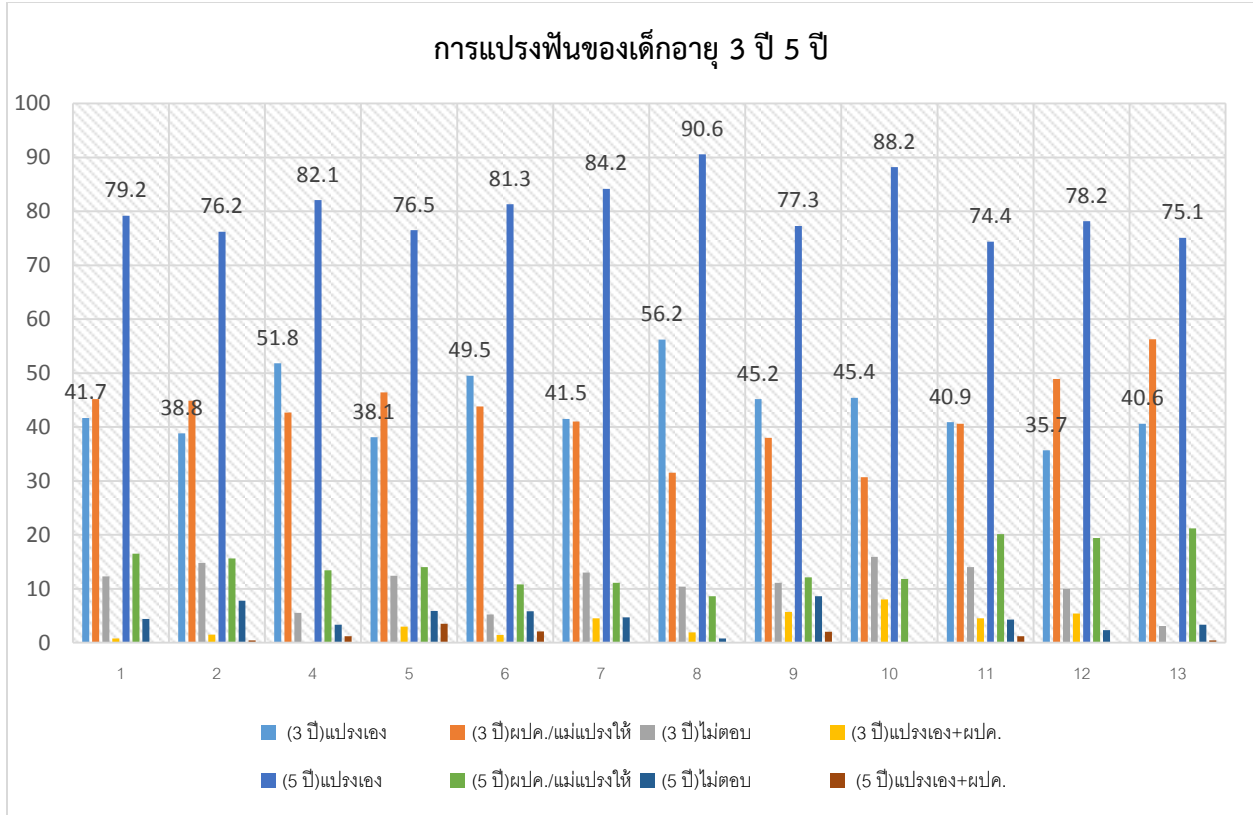
ข้อสังเกต จะพบกลุ่มเด็กอายุ 5 ปีปราศจากฟันผุลดลงประมาณร้อยละ 23 โดยลดลงมากถึงร้อยละ 30 ในเขตสุขภาพที่ 2, 3 และ 12

โอกาสพัฒนา : ควรเน้นกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กช่วง 0-2 ปี (ตรวจฟันเด็ก 0-2 ปี ให้ครอบคลุมมากขึ้น ฝึกผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กและ มีการกระตุ้นติดตาม โดย เจ้าหน้าที่ และ อสม.)

2.4 การแปรงฟันของเด็กอายุ 3 ปี 5 ปี

จากข้อมูลสำรวจสภาวะทันตสุขภาพระดับประเทศครั้งที่ 8 พบว่า ผู้ปกครองปล่อยให้เด็กแปรงฟันเอง ถึงร้อยละ 44.1 แปรงให้เด็กร้อยละ 44.2 ในกลุ่มเด็กอายุ 3 ปี และ เด็กแปรงเอง ร้อยละ 80.4 ผู้ปกครองแปรงให้เด็กร้อยละ 14.4 ในเด็กอายุ 5 ปี ซึ่งหมายถึง เด็กมีโอกาสฟันผุ เนื่องจากเด็กเล็กยังไม่สามารถแปรงฟันให้สะอาดได้

มาตรการ ใน ศพด.

1. จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก

- จัดกิจกรรมแปรงฟันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ หลังอาหารกลางวันทุกวัน
- เด็กใช้แปรงสีฟันที่มีคุณภาพตามมาตรฐานกรมอนามัย
- ผู้ดูแลเด็กควรตรวจความสะอาดฟันเด็กหลังแปรงฟัน
- จัดอาหารว่างที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพและไม่ทำให้ฟันผุ เช่น ผลไม้ หรือ ขนมที่ทำจากผลไม้ หรือธัญพืช
- รณรงค์ให้ผู้ปกครอง ฝึกเด็กดื่มนมรสจืด / เลิกดื่มนมจากขวด และฝึกการบริโภคที่เหมาะสม

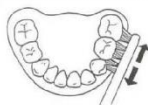

2. การเฝ้าระวังฟันผุ

- ตรวจฟันเด็ก โดยทันตบุคลากร ภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อประเมินความเสี่ยงต่อฟันผุ
- ทาฟลูออไรด์วาร์นิช ในรายที่มีความเสี่ยงเกิดฟันผุ
- ส่งต่อเพื่ออุดฟัน ในรายที่ฟันผุเป็นรู

3. พัฒนาศักยภาพผู้ดูแลเด็ก ในเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก และการบริโภคที่เหมาะสม

บูรณาการงานส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ผ่าน

- มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ
- คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ขยายอายุ 5-6 ปี Surveillance (ข้อ 134 เด็กอายุ 5 ปี 7 เดือน-6 ปี แปร่งฟันได้ทั่วทั้ง ปาก (PS: personal and social))
- การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ (3 ดี : สูงดีสมส่วน ฟันไม่ผุ พัฒนาการสมวัย) ..พัฒนา ปี 2560-61 นำร่องใน 9 จังหวัด

อายุ (เดือน)	ข้อที่	ทักษะ	วิธีประเมิน เฝ้าระวัง โดย พ่อแม่ ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ ครูและผู้ดูแลเด็ก	วิธีฝึกทักษะ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้ดูแลเด็ก
67-72 (5 ปี 7 เดือน - 6 ปี)	134 ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน	เด็กแปรงฟันได้ทั่วทั้ง ปาก (PS) อุปกรณ์ : -แปรงสีฟันส่วนตัวของ เด็กและยาสีฟัน	วิธีประเมิน 1. ถามเด็กว่า “เวลาหนูแปรงฟัน หนูใช้อะไรบ้างคะ” 2. ชีบยาสีฟันให้เด็กขนาดตามความกว้างของแปรง แล้วให้ เด็กแปรงฟันให้ดู ตามความกว้าง ผ่าน : เด็กทำได้ทั้งข้อ 1 และ ข้อ 2 1. เด็กรู้จักอุปกรณ์ที่ใช้ในการแปรงฟัน ได้แก่ แปรงสีฟันและ ยาสีฟัน 2. เด็กสามารถแปรงฟันโดยขยับแปรงหน้าหลังสั้นๆ (Scrub) ครบทุกซี่ทุกด้าน นานอย่างน้อย 2 นาที 	1. พูดคุยเล่านิทาน เรื่องการแปรงฟัน ประโยชน์ของฟันสะอาด 2. ผู้ปกครองและเด็กช่วยกันจัดเตรียมอุปกรณ์แปรงฟัน 3. ผู้ปกครองบิยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ความเข้มข้น 1000ppm ขนาดตามความกว้างของแปรง (สำหรับเด็กอายุ 6 ปีขึ้นไป ผู้ปกครองบิยาสีฟันขนาดตามความยาวของแปรง) ตามความยาว 4. ฝึกเด็กให้ขยับแปรงในแนวหน้า-หลังสั้นๆ ครบทุกซี่ทุกด้าน และแปรงสั้น เพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันฟันผุ ฟลูออไรด์ ต้องสัมผัสฟันนานอย่างน้อย 2 นาที 5. ฝึกให้เด็กบ้วนฟองยาสีฟันออกอย่างเดียวหรือบ้วนปากด้วย น้ำเปล่าเพียง 1 ครั้ง (เพื่อให้ฟลูออไรด์คงอยู่ในช่องปากมาก ที่สุด) และล้างแปรงให้สะอาด 6. ผู้ปกครองตรวจความสะอาดโดยใช้หลอดดูดน้ำติดปลายมน เช็ดคอฟันใกล้ขอบเหงือก หากไม่สะอาดควรแปรงซ้ำ การใช้หลอดดูดปลายมนตรวจความสะอาดฟัน 7. ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างในการแปรงฟันและดูแลให้เด็ก แปรงฟันสม่ำเสมออย่างน้อย 2 ครั้ง/วัน

ผนวก

